

—|| ಹರಿಃ ಓಮ್ ||—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀ ಮ ದ್ವಾಯು ಪು ರಾ ಣಂ

|| ಸಪ್ತ ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ ||

|| ಸೂತ ಉವಾಚ ||

ಸನ್ಯೇ ಹಿಮವತಃ ಸಾರ್ಶ್ವೇ ಕೈಲಾಸೋ ನಾನು ಪರ್ವತಃ |

ತಸ್ಮಿನ್ನಿವಸತಿ ಶ್ರೀಮಾರ್ ಕುಬೇರಃ ಸಹ ರಾಕ್ಷಸೈಃ |

ಅಪ್ಸರೋಗಣಸಂಯುಕ್ತೋ ನೋದತೇ ಹ್ಯಲಕಾಧಿಪಃ || ೧ ||

ಕೈಲಾಸಪಾದಾತ್ ಸಂಭೂತಂ ಪುಣ್ಯಂ ಶೀತಜಲಂ ಶುಭಂ |

ಮಂದಂ ನಾನ್ಮಾ ಕುಮುದ್ವಂತಂ ಶರದಂಬುದಸನ್ನಿ ಭಂ || ೨ ||

ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಸೂತಪುರಾಣೀಕನು ಹೇಳಿದನು :— ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸವೆಂಬ ಮಹಾಗಿರಿಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನೂ ಅಲಕಾಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಕುಬೇರನು ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರಿಂದಲೂ ಅಪ್ಸರೋಗಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೨. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಪಾದೋದ್ಭೂತವೂ ಪುಣ್ಯಕರವೂ ತಂಪಾದ ಜಲವುಳ್ಳದ್ದೂ ಮಂಗಳಪ್ರದವೂ ಶರತ್ಕಾಲದ ಕಮಲದಂತಿರುವ ಕಮಲಗಳಿಂದಲಂಕೃತವೂ ಕುಮುದ್ವಂತನಾಮಕವೂ ಆದ ಸರೋವರವಿರುತ್ತದೆ.

- ತಸ್ಮಾದ್ಧಿವ್ಯಾ ಪ್ರಭವತಿ ನದೀ ಮಂದಾಕಿನೀ ಶುಭಾ ।
ದಿವ್ಯಂ ಚ ನಂದನಂ ತತ್ರ ತಸ್ಯಾಸ್ತೀರೇ ಮಹದ್ಜನಂ || ೩ ||
- ಪ್ರಾಗುತ್ತರೇಣ ಕೈಲಾಸಾದ್ಧಿವ್ಯಸತ್ಪ್ರಾಸಫಂ ಗಿರಿಂ ।
ಸುರಧಾತುಮಯಂ ಚಿತ್ರಂ ಸುವರ್ಣಂ ಪರ್ವತಂ ಪ್ರತಿ || ೪ ||
- ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋ ನಾಮ ಗಿರಿಃ ಸ ಶುದ್ಧೋ ರತ್ನ ಸನ್ನಿ ಭಃ ।
ತಸ್ಯ ಪಾದೇ ಮಹದ್ಧಿವ್ಯಮುಚ್ಛೋದಂ ನಾಮ ತಪ್ಸರಃ || ೫ ||
- ತಸ್ಮಾದ್ಧಿವ್ಯಾ ಪ್ರಭವತಿ ಹ್ಯಚ್ಛೋದಾ ನಾಮ ನಿಮ್ಮ ಗಾ ।
ತಸ್ಯಾಸ್ತೀರೇ ಮಹಾದಿವ್ಯಂ ವನಂ ಚೈತ್ರರಥಂ ಸ್ಪೃತಂ || ೬ ||
- ತಸ್ಮಿನ್ ಗಿರೌ ನಿವಸತಿ ಮಣಿಭದ್ರಃ ಸಹಾನುಗಃ ।
ಯಕ್ಷಸೇನಾಪತಿಃ ಕ್ರೂರಗುಹ್ಯಕೈಃ ಪರಿವಾರತಃ || ೭ ||

೩. ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ದಿವ್ಯವೂ ಮಂಗಳಕರವೂ ಆದ ಮಂದಾಕಿನೀಯೆಂಬ ನದಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಆ ಮಂದಾಕಿನಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ ಅತಿಮಹತ್ತ್ವದ ಆದ ನಂದನವೆಂಬ ಮಹಾವನವು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ

೪-೫. ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವೂ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಧಾತುಗಳಿಂದಲೂ ಮಂಡಿತವೂ ವಿಚಿತ್ರಕರವೂ ಸುವರ್ಣಮಯವೂ ಅತಿಪರಿಶುದ್ಧವೂ ರತ್ನದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಪರ್ವತವು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಆತಿ ಮಹತ್ತ್ವದ ದಿವ್ಯವೂ ಆದ ಅಚ್ಛೋದವೆಂಬ ಸರೋವರವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ.

೬. ಆ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದಿಂದ ದಿವ್ಯವೂ ಅಚ್ಛೋದನಾಮಕವೂ ಆದ ಮಹಾನದಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವುದು. ಅದರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಶಾಲವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಆದ ಚೈತ್ರರಥವೆಂಬ ದಿವ್ಯವನವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೭. ಆ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಭೃತ್ಯರಿಂದಲೂ ಪರಿವಾರದಿಂದಲೂ ಕ್ರೂರಗುಹ್ಯಕರಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಣಿಭದ್ರನೆಂಬ ಯಕ್ಷಸೇನಾಪತಿಯು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪುಣ್ಯಾ ಮಂದಾಕಿನೀ ಚೈವ ನಿನ್ನು ಗಾಚ್ಛೋದಿಕಾ ತಥಾ |
ಮಹೀಮಂಡಲಮಧ್ಯೇನ ಪ್ರವಿಷ್ಟೇ ತೇ ಮಹೋದಧಿಂ || ೮ ||

ಕೈಲಾಸಾದ್ಧಕ್ಷಿಣಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ಶಿವಸತ್ತ್ವಸಧಿಂ ಗುರುಂ |
ಮನಃಶಿಲಾಮಯಂ ದಿವ್ಯಂ ಪಿಶಂಗಂ ಪರ್ವತಂ ಪ್ರತಿ || ೯ ||

ಲೋಹಿತೋ ಹೇನುಶ್ಯಂಗಸ್ತು ಗಿರಿಃ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೋ ಮಹಾಃ |
ತಸ್ಯ ಪಾದೇ ಮಹದ್ಧಿವ್ಯಂ ಲೋಹಿತಂ ನಾಮ ತತ್ಸರಃ || ೧೦ ||

ತಸ್ಮಾತ್ ಪುಣ್ಯಃ ಪ್ರಭವತಿ ಲೌಹಿತ್ಯಃ ಸದನೋಮಹಾಃ |
ದೇವಾರಣ್ಯಂ ವಿಶೋಕಂಚ ತಸ್ಯ ತೀರೇ ಮಹಾವನಂ || ೧೧ ||

ತಸ್ಮಿನ್ ಗಿರೌ ನಿವಸತಿ ಯಕ್ಷೋ ಮಣಿವರೋನಶೀ |
ಸೌಮ್ಯೈಃ ಸುಧಾರ್ಮಿಕೈಶ್ಚೈವ ಗುಹ್ಯಕೈಃ ಪರಿವಾರಿತಃ || ೧೨ ||

೮. ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಮಂದಾಕಿನೀನದಿಯೂ ಅಜ್ಞೋದವೆಂಬ ಮಹಾ ನದಿಯೂ ಕೂಡ ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುವು.

೯-೧೦. ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಔವಧಿ ಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವೂ ಮಹತ್ವೂ ಮನಶ್ಶಿಲಾಮಯವೂ ದಿವ್ಯವೂ ಆದ ಪಿಶಂಗನಾಮಕಗಿರಿಯೂ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣವುಳ್ಳದ್ದೂ ಅತಿ ಮಹತ್ವೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ಹೇವ.ಶ್ಯಂಗವೆಂಬ ಪರ್ವತವಿರು ತ್ತದೆ. ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಶಾಲವೂ ದಿವ್ಯವೂ ಆದ ಲೋಹಿತವೆಂಬ ಸರಸ್ಸು ಇರುತ್ತದೆ.

೧೧. ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ಪವಿತ್ರವೂ ಮಹತ್ವೂ ಆದ ಲೋಹಿತೈನಾಮಕ ವಾದ ನದಿಯು ಜನಿಸಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ದೇವಾರಣ್ಯ ವಿಶೋಕವೆಂಬ ಎರಡು ಮಹಾವನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

೧೨. ಆ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಸೌಮ್ಯನೂ ಸುಧಾರ್ಮಿಕರಾದ ಗುಹ್ಯ ಕರಿಂದ ಸಹಿತನೂ ಆದ ಮಣಿವರನೆಂಬ ಯಕ್ಷನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನು.

- ಕೈಲಾಸಾದ್ಧಿಕಿಣೀ ಪಾರ್ಶ್ವೇ ಕ್ರೂರಸತ್ವೋಷಧಂ ಗಿರಿಂ ।
 ವೃತ್ರ ಕಾಯಾತ್ ಕಿಲೋತ್ಪನ್ನಮಂಜನಂ ತ್ರಿಕಕುತ್ಪ್ರತಿ ॥ ೧೩ ॥
- ಸರ್ವಧಾತುಮಯಸ್ತತ್ರ ಸುನುಹಾರ್ ವೈದ್ಯುತೋಗಿರಿಃ ।
 ತಸ್ಯ ಸಾದೇ ಸರಃ ಪುಣ್ಯಂ ಮಾನಸಂ ಸಿದ್ಧಸೇವಿತಂ ॥ ೧೪ ॥
- ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಭವತೇ ಪುಣ್ಯಾ ಸರಯಾಲೋಕಭಾವನೀ ।
 ತಸ್ಯಾಸ್ತೀರೇ ವನಂ ದಿವ್ಯಂ ವೈಭ್ರಾಜಂ ನಾನು ವಿಶ್ರುತಂ ॥ ೧೫ ॥
- ಕುಬೇರಾನುಚರಸ್ತತ್ರ ಪ್ರಹೇತ್ಯತನಯೋ ವಶೀ ।
 ಬ್ರಹ್ಮಪಾತೋ ನಿವಸತಿ ರಾಕ್ಷಸೋನಂತಪಿಕ್ರಮಃ ॥
 ಅಂತರಿಕ್ಷಚರ್ಮ ಘೋರೈರ್ಯಾತುಧಾನಶತ್ಯೈರ್ವೃತಃ ॥ ೧೬ ॥

೧೩. ಕೈಲಾಸದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಔಷಧಿಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವೂ ವೃತ್ರಾಸುರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ ಮರುಶಿಖರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ ಆದ ಅಂಜನಗಿರಿಯು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ.

೧೪. ಆ ಗಿರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸರ್ವಧಾತುಮಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಮೊಡ್ಡದೂ ಆದ ವೈದ್ಯುತನಾಮಕಪರ್ವತವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ಮಾನಸ ಸರೋವಿರುತ್ತದೆ.

೧೫. ಆ ಮಾನಸಸರೋವರದಿಂದ ಆಶಿಪವಿತ್ರವೂ ಲೋಕಪಾವನಿಯೂ ಆದ ಸರಯೂನದಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಆ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವೂ ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ ಆದ ವೈಭ್ರಾಜನಾಮಕವನವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೧೬. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನ ಭೃತ್ಯನೂ ಪ್ರಹೋತನ ಪುತ್ರನೂ ಅನಂತ ವಿಕ್ರಮಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಬ್ರಹ್ಮಪಾತನಾಮಕನೂ ಆದ ರಾಕ್ಷಸನು ಗಗನಚಾರಿಗಳೂ ಘೋರರೂಪಿಗಳೂ ಆದ ನೂರಾರು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಗಡ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಪರೇಣ ತು ಕೈಲಾಸಾನ್ಮುಖ್ಯಸತ್ವಾಷಧಿಂ ಗಿರಿಂ ।

ಅರುಣಂ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠಂ ರುಕ್ಮಧಾತುಮಯಂ ಪ್ರತಿ ॥ ೧೭ ॥

ಭವಸ್ಯ ದಯಿತಃ ಶ್ರೀರ್ಮಾ ಪರ್ವತೋ ಮೇಘಸನ್ನಿಭಃ ।

ಶಾತಕುಂಭಮಯೈಃ ಶುಭ್ರೈಃ ಶೀಲಾಜಾಲೈಃ ಸಮಾವೃತಃ ॥ ೧೮ ॥

ಶತಸಂಖ್ಯೈಸ್ತಾಪನೀಯೈಃ ಶೃಂಗೈರ್ದಿವಮಿವೋಲ್ಲಿಖ್ವ ।

ಮುಂಜರ್ವಾ ಸ ಮಹಾದಿವ್ಯೋ ದುರ್ಗಶೈಲೋ ಹಿಮಾರ್ಚಿತಃ ॥ ೧೯ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ಗಿರೌ ನಿವಸತಿ ಗಿರಿಶೋ ಧೂಮ್ರಲೋಹಿತಃ ।

ತಸ್ಯ ಪಾದಾತ್ ಪ್ರಭವತಿ ಶೈಲೋದ್ರ ನಾಮತತ್ಸರಃ ॥ ೨೦ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಭವತೇ ದಿವ್ಯಾ ಶೈಲೋದಾ ನಾಮ ನಿನ್ನು ಗಾ ।

ಸಾ ಚಕ್ಷುಃ ಶೀತಯೋರ್ನುಢ್ಯೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಲವಣೋದಧಿಂ ॥ ೨೧ ॥

೧೭. ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳು ಔಷಧಿಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ ಸುವರ್ಣಧಾತುನಿಕಾರವೂ ಪರ್ವತೋತ್ತಮವೂ ಆದ ಅರುಣಾಚಲವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ.

೧೮-೨೦. ಆ ಪರ್ವತ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೂ ಕಾಂತಿಯುತವೂ ಮೇಘಸಮಾನಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಸುವರ್ಣಮಯವೂ ಶುಭ್ರವೂ ಆದ ಶಿಲಾಸಂಘಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ ಚಿನ್ನದಮಯವಾದ ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತಿರುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವೂ ಹಿಮಮಯವೂ ಆದ ಮುಂಜನಾಮಕಮಹಾಗಿರಿಯು ದುರ್ಗಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಗಿರಿವರದಲ್ಲಿ ಧೂಮ್ರಲೋಹಿತನಾಮಕನಾದ ಈಶ್ವರನು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗಿರಿಯ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಶೈಲೋದವೆಂಬ ಸರೋವರಿರುತ್ತದೆ.

೨೧. ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ಶೈಲೋದನಾಮಕನದಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಚಕ್ಷುಃಶೀತಗಿರಿಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಲವಣಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

ತಸ್ಯಾಸ್ತೀರೆ ವನಂ ದಿವ್ಯಂ ವಿಶ್ರುತಂ ಸುರಭೀತಿ ನೈ ।

ಅಸ್ತುತ್ವರೇಣ ಕೈಲಾಸಾಚ್ಚಿವಸತ್ವೌಷಧೋ ಗಿರಿಃ

॥ ೨೨ ॥

ಗೌರೋ ನಾಮು ಗಿರಿಸ್ತತ್ರ ಹರಿತಾಲಮಯಃ ಶುಭಃ ।

ಹಿರಣ್ಯಶೃಂಗಃ ಸುಮಹಾ ದಿವ್ಯೋ ಮಣಿಮಯೋ ಗಿರಿಃ

॥ ೨೩ ॥

ತಸ್ಯ ಪಾದೇ ಮಹದ್ಧಿವ್ಯಂ ಶುಭಂ ಕಾಂಚನನಾಲುಕಂ ।

ರಮ್ಯಂ ಬಿಂದುಸರೋ ನಾಮು ಯತ್ರಯಾತೋ ಭಗೀರಥಃ

॥ ೨೪ ॥

ಗಂಗಾನಿಮಿತ್ತಂ ರಾಜರ್ಷಿರುವಾಸ ಬಹುಲಾಃ ಸಮಾಃ ।

ದಿವಂ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ಮೇ ಪೂರ್ವೇ ಗಂಗಾತೋಯ ಪರಿಪ್ಲುತಾಃ

॥ ೨೫ ॥

ತತ್ರ ತ್ರಿಪಥಗಾ ದೇವೀ ಪ್ರಥಮಂತು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾ ।

ಸೋಮಪಾದಪ್ರಸೂತಾ ಸಾ ಸಪ್ತಧಾ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ

॥ ೨೬ ॥

೨೨-೨೩ ಆ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವೂ ಸುರಭಿನಾಮಕವೂ ಆದ ವನವಿದೆ. ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಔಷಧಿಗಳಿಗೂ ಅಶ್ರಯವೂ ಹರಿತಾಳಮಯವೂ ಶುಭಕರವೂ ಆದ ಗೌರವೆಂಬ ಪರ್ವತವು ಮೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಸುಮರ್ಣಶಿಖರಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತ್ವ ದಿವ್ಯವೂ ಮಣಿಮಯವೂ ಆಗಿದೆ.

೨೪. ಆ ಮಣಿಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಶಾಲವೂ ದಿವ್ಯವೂ ಶುಭಕರವೂ ಚಿನ್ನದಮರಳುಳ್ಳದ್ದೂ ರಮ್ಯವೂ ಆದ ಬಿಂದುಸರೋವರವಿರುತ್ತದೆ. ಭಗೀರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಗಾದೇವಿಗೋಸ್ಕರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೨೫. ಭಗೀರಥಮಹಾರಾಜನು ಆ ಬಿಂದುಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದನು. ನನ್ನ ತಾತಂದಿಯ ಗಂಗಾಜಲದ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು.

೨೬. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಮೊದಲು ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಅನಂತರ ಸಪ್ತಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸುವಳು.

ಯೂಪಾ ಮಣಿಮಯಾಸ್ತತ್ರ ಚಿತಯಶ್ಚ ಹಿರಣ್ಮಯಾಃ |
 ತತ್ರೇಷ್ಟ್ವಾ ತು ಗತಃ ಶರ್ವಂ ಶಕ್ರಃ ಸರ್ವೈಃ ಸುರೈಃ ಸಹ || ೨೭ ||

ದಿವಿಚ್ಛಾಯಾಸಫೋ ಯಸ್ತು ಅನುನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲಂ |
 ದೃಶ್ಯತೇ ಭಾಸ್ವರೋ ರಾತ್ರೌ ದೇವೀ ತ್ರಿಪಥಗಾ ತು ಸಾ || ೨೮ ||

ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ದಿನಂಚೈವ ಭಾವಯಂತೀ ಭುವಂಗತಾ |
 ಭವೋತ್ತಮಾಂಗೋ ಸತಿತಾ ಸಂರುದ್ಧಾ ಯೋಗಮಾಯಯಾ || ೨೯ ||

ತಸ್ಮಾ ಯೇ ಬಿಂದವಃ ಕೇಚಿತ್ ಕ್ರುದ್ಧಾಯಾಃ ಸತಿತಾಃ ಕ್ಷಿತೌ |
 ಕೃತಂ ಬಿಂದುಸರಸ್ತತ್ರ ತತೋಬಿಂದುಸರಃ ಸ್ಪೃತಂ || ೩೦ ||

ತತೋ ನಿರುದ್ಧಾ ದೇವೀ ಸಾ ಭವೇನ ಸ್ಮಯತಾಕಿಲ |
 ಚಿಂತಯಾನಾಸ ಮನಸಾ ಶಂಕರಕ್ಷೇಪಣಂ ಪ್ರತಿ || ೩೧ ||

೨೭. ಅಲ್ಲಿಯ ಯೂಪಸ್ತಂಭಗಳು ರತ್ನಮಯಗಳಾಗಿಯೂ ವೇದಿಕೆಗಳು ಸುವರ್ಣಮಯವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದವು. ಆ ಮಣಿಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವೇಂದ್ರನು ದೇವತೆಗಳ ಸಂಗಡ ಈಶ್ವರೋದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೨೮. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಗಂಗಾ ದೇವಿಯು ಸಂಚರಿಸಿದ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ

೨೯. ಗಂಗೆಯು ಮೊದಲು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ತರುವಾಯ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಳು. ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮೊದಲು ಈಶ್ವರನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧುಮಿಕಿದಳು. ಬಳಿಕ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವನ ಜಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾದಳು.

೩೦. ಗಂಗೆಯು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಈಶ್ವರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ಕೆಲವು ಜಲಬಿಂದುಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುವೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಸರೋವರವಾಗಿ ಬಿಂದು ಸರೋವರವೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ.

೩೧. ಈಶ್ವರನು ಮಂದಹಾಸಯುಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಗಂಗಾದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಜಟಾಜೂಟದಲ್ಲಿಯೇ ಧರಿಸಿದನು. ಆಗ ಗಂಗೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿಯೇ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು.

ಭಿತ್ತಾ ವಿಶಾಮಿ ಪಾತಾಲಂ ಸ್ತ್ರೋತಸಾ ಗೃಹ್ಯಶಂಕರಂ ।

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಸ್ಯಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಂ ಕ್ರೂರಂ ದೇನ್ಯಾ ಚಿಕೀರ್ಷಿತಂ || ೩೨ ||

ತೀರೋಭಾವಯಿತುಂ ಬುದ್ಧಿರಾಸೀದಂಗೇಷು ತಾಂ ನದೀಂ ।

ತಸ್ಯಾವಲೇಪಂ ತಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ನದ್ಯಾಃ ಕ್ರೌಢ್ಯಸ್ತು ಶಂಕರಃ ||

ನಿರುದ್ಯತು ಶಿರಸ್ಯೇನಾಂ ನೇಗೇನ ಪತಿತಾಂ ಭುವಿ || ೩೩ ||

ಏತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಕಾಲೇ ತು ದೃಷ್ಟ್ವಾ ರಾಜಾನಮಗ್ರತಃ ।

ಧಮನೀಸಂತತಂ ಕ್ಷೇಣಂ ಕ್ಷುಧಾಪರಿಗಶೇಂದ್ರಿಯಂ || ೩೪ ||

ಅನೇನ ತೋಷಿತಶ್ಚಾಹಂ ನದ್ಯರ್ಥಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ಹಿ ।

ಬುದ್ಧ್ಯಾಸ್ಯ ವರದಾನಂ ತು ಕೋಪಂ ನಿಯತವಾಂಸ್ತು ಸಃ || ೩೫ ||

೩೨-೩೩ ಆಗ ಗಂಗೆಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವಾಹಸಮೇತವಾಗಿ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆಗ ಈಶ್ವರನು ಗಂಗಾದೇವಿಯ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಮಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಈಶ್ವರನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿದನು.

೩೪. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದುನಿಂತಿರುವ ಭಗೀರಥನನ್ನು ನೋಡಿ ಇವನು ತಪಃಕ್ಷೇಶಗಳಿಂದ ಕ್ಷೇಣನೂ ಖಿನ್ನನೂ ಕ್ಷುತ್ರಿಪಾಸಾಪೀಡಿತನೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದನು.

೩೫. ಈ ಭಗೀರಥನು ಈ ಗಂಗಾನದಿಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿಯೇ ಮೊದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಆಗ ನಾನೂ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೋಪವನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಹಿ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಧಾರಣಂ ಪ್ರತಿ |
 ತತೋ ವಿಸರ್ಜಯಾನಾಸ ಸಂರುದ್ಧಾಂ ಸ್ವೇನ ತೇಜಸಾ |
 ನದೀಂ ಭಗೀರಥಸ್ಯಾರ್ಥೇ ತಪಸೋಗ್ರೇಣ ತೋಷಿತಃ || ೩೩ ||
 ತತೋ ವಿಸೃಜ್ಯಮಾನಾಯಾಃ ಸ್ತ್ರೋತಸ್ತತ್ಸಪ್ತತಾಂ ಗತಂ |
 ತ್ರಯಃ ಪ್ರಾಚೀನುಭಿಮುಖಂ ಪ್ರತಿಚೀಂ ತ್ರಯ ಏವ ತು || ೩೪ ||
 ನದ್ಯಾಃ ಸ್ತ್ರೋತಸ್ತು ಗಂಗಾಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯಪದ್ಯತ ಸಪ್ತಧಾ |
 ನಲಿನೀ ಹ್ರಾದಿನೀ ಚೈವ ಪಾವನೀ ಚೈವ ಪ್ರಾಗ್ಗತಾ || ೩೫ ||
 ಸೀತಾ ಚಕ್ಷುಶ್ಚ ಸಿಂಧುಶ್ಚ ಪ್ರತೀಚೀಂ ದಿಶಮಾಕ್ರಿತಾಃ |
 ಸಪ್ತಮೀತನ್ಮುಗಾ ತಾಸಾಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಭಗೀರಥೀ || ೩೬ ||

೩೩. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನ
 ಮಾತನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಡೆದಿದ್ದ
 ಆ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಭಗೀರಥಮಹಾರಾಜನಿಗೋಷ್ಠರವಾಗಿ ಅವನ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ
 ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು.

೩೪. ಈಶ್ವರನು ತಲೆಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಗಂಗೆಯು ಏಳುವಿಧವಾಗಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ
 ಮೂರುನದಿಗಳು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿಯೂ ಇತರ ಮೂರು ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿ
 ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಉಳಿದ ಒಂದು ನದಿಯು ಭಗೀರಥನ ಮಾರ್ಗನುಸಾರವಾ
 ಗಿಯೂ ಹೊರಟವು.

೩೫-೩೬. ಹೀಗೆ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವು ಏಳುವಿಧವಾಗಿ ಹೊರಟವು. ಆ ಏಳು
 ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿನೀ, ಹ್ರಾದಿನೀ, ಪಾವನೀ ಎಂಬ ಮೂರು ನದಿಗಳು ಪೂರ್ವಕ್ಕೂ
 ಸೀತಾ, ಚಕ್ಷುಃ, ಸಿಂಧು ಎಂಬ ಮೂರು ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೂ ಉಳಿದ ಒಂದು
 ನದಿಯು ಭಗೀರಥನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಭಗೀರಥೀ ಎಂಬನಾಮದಿಂದ
 ಭಗೀರಥನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೂ ಹೊರಟವು.

ತಸ್ಮಾದ್ಭಾಗೀರಥೀ ಯಾ ಸಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಲವಣೋದಧಿಂ ।
ಸಪ್ತೈತಾ ಭಾವಯಂತೀಹ ಹಿಮಾಹ್ವಂ ವರ್ಷಮೇವ ತು ॥ ೪೦ ॥

ಪ್ರಸೂತಾಃ ಸಪ್ತ ನದ್ಯಸ್ತಾಃ ಶುಭಾ ಬಿಂದುಸರೋದ್ಭವಾಃ ।
ನಾನಾದೇಶಾಃ ಭಾವಯನ್ಮೋ ಮ್ಲೇಚ್ಛಪ್ರಾಯಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ॥ ೪೧ ॥

ಉಪಗಚ್ಛಂತಿ ತಾಃ ಸರ್ವಾ ಯತೋ ವರ್ಷತಿ ವಾಸವಃ ।
ಸಿರಿಂಧ್ರಾಃ ಕುಂತಲಾಶ್ಚೀನಾಃ ಬರ್ಬರಾನ್ಯವಸಾಃ ದ್ರುಹಾಃ ॥ ೪೨ ॥

ರುಷಾಣಾಂಶ್ಚ ಕುಣಿಂದಾಂಶ್ಚ ಅಂಗಲೋಕವರಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಿಧಾ ಸಿಂಧುಮರುಂ ಸೀತಾಃಗಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೋದಧಿಂ ॥ ೪೩ ॥

ಅಥ ಚೀನಮರೂಂಶ್ಚೈವ ನಂಗಣಾಃ ಸರ್ವಮೂಲಿಕಾಃ ।
ಸಾಧ್ರಾಂಸ್ತುಷಾರಾಂಸ್ತಂಪಾಕಾಃ ಪದ್ಮವಾಃ ದರದಾಃ ಶಕಾಃ ।
ಏತಾಃ ಜನಪದಾಃ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ರಾವಯಂತೀ ಗತೋದಧಿಂ ॥ ೪೪ ॥

೪೦. ಭಾಗೀರಥೀನಾಮಕಳಾದ ಗಂಗೆಯು ಹಿಮಾಲಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಏಳು ಗಂಗಾನದಿಗಳು ಹಿಮವರ್ಷವನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

೪೧. ಅತಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಏಳು ನದಿಗಳು ಬಿಂದುಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ನಾನಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುವು.

೪೨-೪೩. ದೇವೇಂದ್ರನು ಯಾವದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿ ಸುವನೋ ಆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು ಸಂಚರಿಸುವಳು. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದಂಥ ಸೀತಾನದಿಯು ಸಿರಿಂಧ್ರ, ಕುಂತಲ, ಚೀನ, ಬರ್ಬರ, ಯವನ, ದ್ರುಹ, ರುಷಾಣ, ಕುಣಿಂದ, ಅಂಗ, ಲೋಕವರವೇ ನೋದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಧುದೇಶದ ಮರುಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿದು ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

೪೪. ತರುವಾಯ ಚಕ್ಷುರ್ನಾಮಕಗಂಗೆಯು ಚೀನ, ಮರು, ನಂಗಣ, ಸರ್ವಮೂಲಿಕ, ಸಾಂಧ್ರ, ತುಷಾರ, ತಂಪಾಕ, ಪನ್ನವ, ದರದ, ಶಕ ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ದರದಾಂಶ್ಚ ಸಕಾಶ್ಮೀರಾಃ ಗಾಂಧಾರಃ ವರಪಾಃ ಕ್ರುದಾಃ |

ಶಿವಪೌರಾನಿಂದ್ರಹಾಸಾಃ ವದಾತೀಂಶ್ಚ ವಿಸರ್ಜಯಾಃ || ೪೫ ||

ಸೈಂಧವಾಃ ರಂಧ್ರಕರಕಾಃ ಭ್ರಮರಾಭೀರರೋಹಕಾಃ |

ಶುನಾಮುಖಾಂಶ್ಚೋರ್ಧ್ವಮನೂಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಾಃ || ೪೬ ||

ಗಂಧರ್ವಾಃ ಕಿನ್ನರಾಃ ಯಕ್ಷಾಃ ರಕ್ಷೋವಿದ್ಯಾಧರೋರಗಾಃ |

ಕಲಾಪಗ್ರಾಮಕಾಂಶ್ಚೈವ ಪಾರದಾಃ ಸೀಗಣಾಃ ಖರ್ಸಾಃ || ೪೭ ||

ಕಿರಾತಾಂಶ್ಚ ಪುಲಿದಾಂಶ್ಚ ಕುರೂಃ ಸಭರತಾನಪಿ |

ಪಂಚಾಲಕಾಶಿನಾತ್ಸ್ಯಾಂಶ್ಚ ಮಗಧಾಂಗಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ || ೪೮ ||

ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಾಂಶ ವಂಗಾಶ್ಚ ತಾಮಲಿಪ್ತಾಂಸ್ತಥೈವ ಚ |

ಏತಾಃ ಜನಪದಾನಾರ್ಯಾಃ ಗಂಗಾ ಭಾನಯತೇ ಶುಭಾಃ || ೪೯ ||

ತತಃ ಪ್ರತಿಹತಾ ನಿಂಧ್ಯೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ದಕ್ಷಿಣೋದಧಿಂ |

ತತಶ್ಚಾಹ್ಲಾದಿನೀ ಪುಣ್ಯಾ ಪ್ರಾಚೀನಾಭಿಮುಖೀ ಯಯೌ || ೫೦ ||

೪೫-೫೦. ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಗಂಗೆಯಾದರೋ ದರದ, ಕಾಶ್ಮೀರ, ಗಾಂಧಾರ, ವರಪ, ಕ್ರುದ, ಶಿವಪೌರ, ಇಂದ್ರಹಾಸ, ವದಾತೀ, ವಿಸರ್ಜಯ, ಸೈಂಧವ, ರಂಧ್ರಕರಕ, ಭ್ರಮರ, ಅಭೀರ, ವೋಹಕ, ಶುನಾಮುಖ, ಉರ್ಧ್ವಮನು, ಸಿದ್ಧಚಾರಣರು, ಗಂಧರ್ವ, ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ವಿಧ್ಯಾಧರ, ಉರಗ, ಕಿನ್ನರ ಇವರಿಂದ ಸೇವಿತವಾದ ದೇಶ ಕಲಾಪಗ್ರಾಮ, ಪಾರದ, ಸೀಗಣ, ಖಸ, ಕಿರಾತ, ಪುಲಿಂದ, ಕುರು, ಭಾರತ, ಪಂಚಾಲ, ಕಾಶಿ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಮಗಧ, ಅಂಗ, ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರ, ವಂಗ, ತಾಮಲಿಪ್ತ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ಭಕ್ತರ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ, ನಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ತರುವಾಯ ಆಹ್ಲಾದಿನೀನಾಮಕಗಂಗೆಯು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದು.

ಪ್ಲಾವಯಂತು ಪಭೋಗಾಂಶ್ಚ ನಿಸದಾನಾಂಚ ಜಾತಯಃ |

ಧೀವರಾನ್ಯಸಿಕಾಂಶ್ಚೈವ ತಥಾ ನೀಲಮುಖಾನಸಿ

|| ೫೦ ||

ಕೇರಲಾನುಷ್ಪ್ರಾಕರ್ಣಾಂಶ್ಚ ಕಿರಾತಾನಸಿ ಚೈವ ಹಿ |

ಕಾಲೋದರಾ ವಿವರ್ಣಾಂಶ್ಚ ಕುಮಾರಾ ಸ್ವರ್ಣಭೂಷಿತಾ

|| ೫೧ ||

ಸಾ ಮಂಡಲೇ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ತಿರೋಭೂತಾಃನುಪೂರ್ವತಃ |

ತತಸ್ತು ಪಾವನೀ ಚೈವ ಪ್ರಾಚೀನೇನ ದಿಶಂಗಳತಾ

|| ೫೨ ||

ಅಪರ್ಥಾ ಭಾವಯಂತೀಹ ಇಂದ್ರದ್ಯುನ್ನು ಸರೋಪಿ ಚ |

ತಥಾ ಖರಪಥಾಂಶ್ಚೈವ ಇಂದ್ರಶಂಕುಪಥಾನಸಿ

|| ೫೪ ||

ಮಧ್ಯೇನೋದ್ಯಾನಮಸ್ಫಾರಾ ಕುಥಪ್ರಾವರಣಾ ಯಯೌ |

ಇಂದ್ರದ್ವೀಪಸಮುದ್ರೇ ತು ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಲವಣೋದಧಿಂ

|| ೫೫ ||

ತತಶ್ಚ ನಲಿನೀ ಚಾಗಾತ್ ಪ್ರಾಚೀನಾಶಾಂ ಜನೇನ ತು |

ತೋಮರಾ ಭಾವಯಂತೀಹ ಹಂಸಮಾರ್ಗಾ ಸಹೂಹುಕಾ

|| ೫೬ ||

೫೦-೫೩. ಹ್ಲಾದಿನೀನದಿಯು ಉಪಭೋಗ, ನಿಷಾದ, ಧೀವರ, ಋಷಿಕ, ನೀಲ, ಕೇರಲ, ಉಷ್ಣಕರ್ಣ, ಕಿರಾತ, ಕಾಲೋದರ, ವಿವರ್ಣ, ಕುಮಾರ, ಸ್ವರ್ಣ ಭೂಷಿತ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಪೂರ್ವಸಾಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. (ಅದು ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು). ಅನಂತರ ಪಾವನೀನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದು.

೫೪-೫೫. ಪಾವನೀನದಿಯು ಅಪಥ, ಇಂದ್ರದ್ಯುನ್ನು, ಸರಸ್ವತಿ, ಖರವಥ, ಇಂದ್ರಶಂಕುಪಥ, ಮಧ್ಯೋದ್ಯಾನ, ಅಸ್ಥಾರ, ಕುಥಪ್ರಾವರಣ ಈ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಇಂದ್ರದ್ವೀಪದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು.

೫೬-೫೮. ಅನಂತರ ನಲಿನೀನಾಮಕ ಗಂಗೆಯು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು ತೋಮರ, ಹಂಸಮಾರ್ಗ, ಸಹೂಹುಕ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಟು

- ಪೂರ್ವಾದೇಶಾಂಶ್ಚ ಸೇವಂತೀ ಭಿತ್ತಾ ಸಾ ಬಹುಧಾ ಗಿರೀಃ |
ಕರ್ಣಪ್ರಾವರಣಾಂಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಚಾಶ್ಚ ಮುಖಾನಸಿ || ೫೭ ||
- ಸಿಕತಾಪರ್ವತಪರ್ವೋ ಗತ್ವಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾಃ ಯಯಾ |
ನೇಮಿಮಂಡಲಕೋಷ್ಠೇ ತು ಪ್ರನಿಷ್ಠಾ ಸಾ ಮಹೋದಧಿಂ || ೫೮ ||
- ತಾಸಾಂ ನದ್ಯುಪನದ್ಯಶ್ಚ ಶತಶೋಥ ಸಹಸ್ರಶಃ |
ಉಪಗಚ್ಛಂತಿ ತಾಃ ಸರ್ವಾ ಯತೋ ವರ್ಷತಿ ವಾಸವಃ || ೫೯ ||
- ವಸ್ತ್ರೋಕಸಾಯಾಸ್ತ್ರೀರೇ ತು ವಾರಿಃ ಪರಭಿವಿಶ್ರುತೇ |
ಹರಿಶ್ಯಂಗೇ ತು ವಸತಿ ವಿದ್ವಾಃ ಕೌಬೇರಕೋ ವಶೀ || ೬೦ ||
- ಯಜ್ಞೋಪೇತಃ ಸ ಸುನುಹಾನಮಿತೌಜಾಃ ಸುನಿಕ್ರಮಃ |
ತತ್ರಾಗಸ್ತೈಃ ಪರಿನ್ಯತೋ ವಿದ್ವದ್ಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸೈಃ |
ಕುಬೇರಾನುಚರಾ ಹ್ಯೇತೇ ಚತ್ವಾರಸ್ತತ್ಸಮಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ || ೬೧ ||

ಪೂರ್ವಾದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಅನೇಕ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಕರ್ಣಪ್ರಾವರಣ ಅಶ್ವಮುಖ, ವರಭೂಮಿಯ ಸಿಕತಾಪರ್ವತ, ವಿಷ್ಣಾದರಗಿರಿಯ ಮೂಲಕ ಹರಿದು ನೇಮಿಮಂಡಲದ ಕೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

೫೯. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನದಿಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಅನೇಕ ಉಪನದಿಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಮಳೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೀಳುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ.

೬೦. ಪಂಡಿತನೂ ಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಆದ ಕೌಬೇರಕನು (ಕುಬೇರನ ಭೃತ್ಯನು) ವಸ್ತ್ರೋಕಸಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಜಲದಿಂದಲೂ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಹರಿಶ್ಯಂಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು

೬೧. ಈ ಕುಬೇರನ ಭೃತ್ಯನು ಯ ಜಮಾನಶಾಲಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಅಮಿತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿ ಮಹಾಪಂಡಿತರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಇಂತಹ ಕುಬೇರನ ಭೃತ್ಯರು ನಾಲ್ವರು ಇರುವರು.

ಏವಮೇವ ತು ನಿಜ್ಞೇಯಾ ಋದ್ಧಿಃ ಪರ್ವತವಾಸಿನಾಂ ।
 ಪರಸ್ಪರೇಣ ದ್ವಿಗುಣಾ ಧರ್ಮತಃ ಕಾಮತೋಽರ್ಥತಃ ॥ ೬೨ ॥
 ಹೇಮಕೂಟಸ್ಯ ಪೃಷ್ಠೇ ತು ಸಾಯನಂ ನಾಮ ತತ್ಸರಃ ।
 ಮನಸ್ವಿನೀ ಪ್ರಭವತಿ ತಸ್ಮಾಜ್ಞೋತಿಷ್ಮತೀ ಚ ಸಾ ॥ ೬೩ ॥
 ಅವಗಾಹ್ಯ ಹ್ಯುಭಯತಃ ಸಮುದ್ರೋ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮೌ ।
 ಸರೋ ವಿಪ್ಲವದಂ ನಾಮ ನಿಷಧೇ ಪರ್ವತೋತ್ತಮೇ ॥ ೬೪ ॥
 ತಸ್ಮಾದ್ವಯಂ ಪ್ರಭವತಿ ಗಾಂಧರ್ವಾ ನಾನ್ವಲೀ ಚ ಯಾ ।
 ಮೇರೋಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಪ್ರಭವತಿ ಹ್ರದಶ್ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋ ಮಹಾತ್ ॥ ೬೫ ॥
 ತತ್ರ ಜಂಬೂನದೀ ಪುಣ್ಯಾ ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಂಬೂನದಂ ಶುಭಂ ।
 ಪಯೋದಂತು ಸರೋ ನೀಲೇ ಸುಶುಭ್ರಂ ಪುಂಡರೀಕವತ್ ॥ ೬೬ ॥

೬೨. ಪರ್ವತವಾಸಿಗಳ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ದ್ವಿಗುಣಾಧಿಕರಾಗಿರುವರು.

೬೩. ಹೇಮಕೂಟಗಿರಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಯನವೆಂಬ ಸರೋವರವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ವಿನೀ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತಿಗಳೆಂಬ ಎರಡು ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

೬೪. ಉಭಯವಾರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವ ನಿಷಧಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಪ್ಲವವೆಂಬ ಮಹಾಸರೋವರವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

೬೫. ಆ ಸರೋವರದಿಂದ ಗಾಂಧರ್ವೀ, ನಲ್ವಲೀ ಎಂಬ ಎರಡು ಮಹಾನದಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಬಹುದೂರವಾಗಿ ಹರಿಯುವುವು. ಮೇರುಗಿರಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭವೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮಡುವಿರುವುದು.

೬೬. ಆ ನೀಲಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಜಾಂಬೂನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಮಯವೂ ಶುಭಕರವೂ ಆದ ಕಮಲಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಪಯೋದನಾಮಕವೂ ಅತ್ಯಂತ ಶುಭವೂ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಸಹಿತವು ಆದ ಸರೋವರವು ಇರುತ್ತದೆ.

ತೇಭ್ಯಃ ಶಾಂತಾ ಚ ಮಾಧ್ವೀ ಚ ದ್ವೇ ನದ್ಯಾ ಸಂಬಭೂವತುಃ |
ಯಾನಿ ಕಿಂಪುರುಷಾದ್ಯಾನಿ ತೇಷು ದೇವೋ ನ ವರ್ಷತಿ || ೭೧ ||

ಉದ್ಭಿಜ್ಞಾನ್ಯುಂದಕಾನ್ಯತ್ರ ಪ್ರವಹಂತಿ ಸರಿದ್ಧರಾಃ |
ಋಷಭೋ ದುಂದುಭಿಶ್ಚೈವ ಧೂಮ್ರಶ್ಚೈವ ಮಹಾಗಿರಿಃ || ೭೨ ||

ಪೂರ್ವಾಯತಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ನಿಮ್ಮಗಾ ಲವಣಾಂಭಸಿ |
ಚಂದ್ರಕಂಕಸ್ತಥಾ ಪ್ರಾಣೋ ಮಹಾನಗ್ನಿಃ ಶಿಲೋಚಯಃ |
ಉದಗ್ಯತಾ ಉದೀಚ್ಯಾಂತಾ ಅವಗಾಥಾ ಮಹೋದಧಿಂ || ೭೩ ||

ಸೋಮಕಶ್ಚ ವರಾಹಶ್ಚ ನಾರದಶ್ಚ ಮಹೀಧರಃ |
ಪ್ರತೀಚೀನಾಯತಾಸ್ತೇ ವೈ ಪ್ರಸಿಷ್ಟಾ ಲವಣೋದಧಿಂ || ೭೪ ||

೭೧. ಆ ಸರೋವರಗಳಿಂದ ಶಾಂತಾ ಮಾಧ್ವೀ ನಾಮಕಗಳಾದ ಎರಡು ಮಹಾನದಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿವೆ. ಆ ನದಿಗಳು ಕಿಂಪುರುಷಾದಿ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುವು ಕಿಂಪುರುಷಾದಿ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೭೨. ಆ ಕಿಂಪುರುಷಾದಿ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಿಂದಲೆ ಜಲವು ಚುಲಿಮೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿ ನದೀರೂಪವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಋಷಭ, ದುಂದುಭಿ, ಧೂಮ್ರನೆಂಬ ಮಹಾಪರ್ವತಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ.

೭೩. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಮಹಾನದಿಗಳು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಲವಣಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುವು ಚಂದ್ರಕಂಕ, ಪ್ರಾಣ, ಮಹಾಗ್ನಿ ಪರ್ವತ ಇವು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಉತ್ತರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಡಿಕೊಂಡಿವೆ. (ಚಾಚಿ ಕೊಂಡಿವೆ).

೭೪. ಸೋಮಕ, ವರಾಹ. ನಾರದನೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಡಿ ಲವಣಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಚಕ್ರೋ ಬಲಾಹಕಶ್ಚೈವ ಮೈನಾಕಶ್ಚೈವ ಪರ್ವತಃ |

ಆಯತಾಸ್ತೇ ಮಹಾಶೈಲಾಃ ಸಮುದ್ರಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರತಿ |

ಚಂದ್ರಮೈನಾಕಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿದಿಶಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರತಿ | || ೨೩ ||

ತತ್ರ ಸಂವರ್ತಕೋ ನಾನು ಸೋಗ್ನಿಃ ಪಿಬತಿ ತಜ್ಜಲಂ |

ನಾಮ್ನಾ ಸಮುದ್ರಪಃ ಶ್ರೀನಾನಾರ್ವಃ ಸ ವಡವಾಮುಖಃ | || ೨೪ ||

ದ್ವಾದಶೈತೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಹಿ ಪರ್ವತಾ ಲವಣೋದಧಿಂ |

ಮಹೇಂದ್ರಭಯವಿತ್ರಸ್ತಾಃ ಪಕ್ಷಚ್ಛೇದ ಭಯಾತ್ತದಾ |

ಯದೇತದ್ವಶ್ಯತೇ ಚಂದ್ರೇ ಶ್ವೇತೇ ಕೃಷ್ಣಶಶಾಕೈಃ | || ೨೫ ||

ಭಾರತಸ್ಯ ಶು ವರ್ಷಸ್ಯ ಭೇದಾಸ್ತೇ ನವ ಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ಇಹೋದಿತಿಶ್ಚ ದೃಶ್ಯಂತೇ ತಥಾಃನೈಃಸ್ಯತ್ರ ನೋದಿತೇ | || ೨೬ ||

೨೩. ಚಕ್ರ, ಬಲಾಹಕ, ಮೈನಾಕಗಳೆಂಬ ಪರ್ವತಗಳು ಅತಿವಿಶಾಲವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರದ ವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಚಂದ್ರ ಮೈನಾಕ ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಡಬಾಮುಖವಿರುತ್ತದೆ.

೨೪. ಅಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ತಕನಾಮಕವಾದ ಅಗ್ನಿಯು (ಪ್ರಲಯಾಗ್ನಿಯು) ಸಮುದ್ರ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರಪವೆಂದೂ ಕಾಂತಿವಂತವಾದ ಔರ್ವಾಗ್ನಿಯೆಂದೂ ವಡವಾಮುಖವೆಂದೂ ನಾಮಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ.

೨೫. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಪರ್ವತಗಳು ದೇವೇಂದ್ರನು ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವನೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಅತಿಶುಭ್ರನಾದ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಶಶಾಕಾರವಾದ ಕಳಂಕವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿದೆ.

೨೬. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನವದ್ವೀಪಗಳಿವೆಯೆಂದು ಭೇದಗಳು ನಿರೂಪಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಚಂದ್ರೋದಯವಾದರೆ ಕಳಂಕಗಳು ಈ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ತೋರುವಂತೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಉತ್ತರೋತ್ತರನೇತೇಷಾಂ ವರ್ಷಮುದ್ದಿಶ್ಯತೇ ಗುಣೈಃ |
ಆರೋಗ್ಯಾಯಃ ಪ್ರಮಾಣಾಭ್ಯಾಂ ಧರ್ಮತಃ ಕಾನುತೋರ್ಥತಃ || ೭೯ ||

ಸಮನ್ವಿತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಗುಣೈರೇಶೈಸ್ತು ಭಾಗತಃ |
ವಸಂತಿ ನಾನಾಜಾತೀನಿ ತೇಷು ವರ್ಷೇಷು ತಾನಿ ವೈ |
ಇತ್ಯೇಷಾಃಧಾರಯತ್ ಸರ್ವಂ ಪೃಥ್ವೀ ವಿಶ್ವಂ ಜಗಸ್ಥಿತಾ || ೮೦ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ “ ಭುವನವಿನ್ಯಾಸೋ ”
ನಾನು ಸಪ್ತಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೯. ಈ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ನವವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ವೀಪವು ಆಯುಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥಕಾಮ, ಗುಣ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿವೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ.

೮೦. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ ಅನೇಕ ವಿಧವೂ ನಾನಾ ಜಾತೀಯವೂ ಆದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆ ನವದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಮಾಡುವುವು. ಹೀಗೆ ಈ ಭೂಮಾತೆಯು ವಿವಿಧರೂಪವೂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮರೂಪವೂ ಆದ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಧರಿಸಿರುವಳೆಂದು ಸೂತರು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಹೀಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ “ ವಿಶ್ವಸ್ಥಿತಿ ಕಥನ ”ವೆಂಬ ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ನಲವತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವೂ, ಮಂದಾರಿನೀನದಿಯೂ, ನಂದನವನವೂ, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಗಿರಿಯೂ, ಅಜ್ಞೋದಸರೋವರವೂ, ಅಜ್ಞೋದನದಿಯೂ, ಜೈತ್ರವನವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಮಶೃಂಗ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಣೀಶ್ವರಯಕ್ಷನು ವಾಸಿಸುವನು. ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಗಿರಿಯು ಹೊಳೆಯುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಭಗೀರಥನು ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆ ಗಂಗೆಯು ಈಶ್ವರನ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊರಟು ನಲಿನೀ, ಹ್ರಾದಿನೀ, ಪಾವನೀ, ಸೀತಾ, ಚಕ್ಷು, ಸಿಂಧು ಮತ್ತು ಭಾಗೀರಥೀ ಎಂದು ಏಳು ಭಾಗವಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು. ಹೇಮಕೂಟಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಯನ ಸರಸ್ವಿರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ವಿನೀ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತೀ ನದಿಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿವೆ. ಋಕ್ಷಭ, ದುಂದುಭಿ, ಧೂಮ್ರವೆಂಬ ಗಿರಿಗಳೂ ಸೋಮಕ, ವರಾಹ, ನಾಂದ ಪರ್ವತಗಳೂ ವಡವಾ ಮುಖವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಭಯದಿಂದ ಮೈನಾಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗಿರಿಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯು ಅನೇಕ ದ್ವೀಪಗಳಿಂದ ನಾನಾವಿಧ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

